

KLAGANDE

[REDACTED]

Ombud: Christian Källström
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

God man:

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

MOTPART

Sociala myndighetsnämnden i Kungälv
442 81 Kungälv

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Göteborgs dom den 30 november 2015 i mål
nr 7453-15, se bilaga A

SAKEN

Stöd och service till vissa funktionshindrade

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] yrkar att hon ska beviljas korttidsvistelse i samma omfattning som tidigare, dvs. med 80 dygn per år, och att hon därutöver ska beviljas personlig assistans för de hjälpbehov som inte tillgodoses av

korttidsvistelse, korttidstillsyn eller skola. Målet bör i denna del visas åter till sociala myndighetsnämnden för bedömning av den tidsmässiga omfattningen av personlig assistans. Hon yrkar dessutom att tidsbegränsningen avseende beslutet om korttidsvistelse ska upphävas. Hon anför följande. En omprövning av beviljade insatser förutsätter att det tillkommer något nytt som påverkar rätten till insats eller omfattningen. Eftersom hon ansökt om assistans utöver redan beviljade insatser borde kommunen aldrig beviljat assistans på ett sådant sätt att det påverkade korttidsvistelsen. Förvaltningsrättens dom medför i praktiken att den enskilde aldrig kan ansöka om insatser utöver de som redan är beviljade eftersom det kan medföra att pågående insatser dras in i motsats till den enskildes önskemål. Av vittnesmålet i förvaltningsrätten framgick också varför korttidsvistelsen är viktig för henne och att detta skulle vara mycket svårt att återskapa genom assistans.

Sociala myndighetsnämnden i Kungälv kommun (nämnden) anser att överklagandet ska avslås och invänder att de inte accepterar fullmakten från [REDACTED] för ombudet. Nämnden anför följande. Vid förändrade förhållanden ska en omprövning avseende redan beviljade insatser göras. Nämnden har under utredningsprocessen vid flera tillfällen framfört för [REDACTED] gode män att ett bifall avseende ansökan om personlig assistans kommer att medföra att en omprövning av redan beviljade insatser görs och att omfattningen på insatsen korttidsvistelse troligen skulle komma att påverkas. Den enskilde har inte rätt att välja att insatser skräddarsys i en kombination som inte bedöms förenlig med lagstiftningen utifrån insatsernas olika syften. [REDACTED] bedöms ha ett stort behov av personlig assistans. Vid en situation då hon beviljas personlig assistans bortfaller behovet av avlastning för anhöriga. Hennes behov av att bryta ett beroendeförhållande med sina föräldrar samt av miljöombyte och rekreation minskar då avsevärt. [REDACTED] bedöms tillförsäkrad goda

levnadsvillkor genom korttidsvistelse med 43 dygn per år, personlig assistans med 64 timmar och 22 minuter per vecka samt korttidstillsyn.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Vad gäller frågan om [REDACTED] varit behörig att utfärda fullmakt för ombudet gör kammarrätten följande bedömning. Av utredningen framgår inte annat än att [REDACTED] vid tidpunkten för överklagandet till kammarrätten var behörig att utfärda fullmakt för ombudet. Sedan den 11 april 2016 är hennes föräldrar återigen förordnade som god man för att bevaka hennes rätt. Mot bakgrund av att föräldrarna, i egenskap av god man för henne, ursprungligen initierat ansökan om insatser enligt LSS saknas skäl att ifrågasätta den i kammarrätten förda talan.

Även om tiden i det överklagade beslutet gällande korttidsvistelse har passerat anser kammarrätten att [REDACTED] har ett beaktansvärt intresse av att få saken prövad.

Kammarrätten gör samma bedömning som förvaltningsrätten.
Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kristina Harmsen Hogendoorn

Katarina Dunnington
referent

Daniel Böcker

/Madeleine Schönauer

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG**

Avd. 3

DOM
2015-11-30
Meddelad i
GöteborgMål nr
7453-15**KLAGANDE**

[REDACTED]

Ombud: Christian Källström
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

Ombud: [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Ombud: [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

MOTPARTSociala myndighetsnämnden i Kungälv kommun
442 81 Kungälv**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Sociala myndighetsnämndens beslut den 2 juli 2015

SAKEN

Insatser enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

BAKGRUND

Den 1 februari 2015 ansökte [REDACTED] genom sina föräldrar, om insatsen biträde av personlig assistans. Den 20 februari 2015 inkom en muntlig ansökan om fortsatt korttidsvistelse på korttidshem med 80 dygn per år och ansökan om fortsatt korttidstillsyn efter skola, studiedagar och lov.

Sociala myndighetsnämnden i Kungälv kommun (nämnden) beslutade den 2 juli 2015 att [REDACTED] tillhör personkrets 1 enligt 1 § LSS. Eftersom hon är i behov av särskilt stöd och behovet inte tillgodoses på annat sätt beviljades hon insatsen biträde av personlig assistans enligt 9 § punkt 2 LSS med totalt 64 timmar och 22 minuter i veckan. Beslutet gäller från den 2 juli 2015 längst till och med den 31 oktober 2017. Hennes ansökan avslogs delvis gällande tillsyn all vaken tid med motiveringen att hennes behov av stöd och service är tillgodosett genom den redan beviljade tiden avseende personlig assistans. Hon beviljades även insatsen korttidsvistelse på korttidshem enligt 9 § punkt 6 LSS med 43 dygn per år. Beslutet gäller från och med den 2 juli 2015 till och med den 1 juli 2016. Övriga ansökta dygn avslogs med motiveringen att hennes behov av stöd och service är tillgodosett genom insatserna biträde av personlig assistans, korttidsvistelse och korttidstillsyn. Hon beviljades dessutom insatsen korttidstillsyn enligt 9 § punkt 7 LSS. Beslutet gäller längst till och med den 1 juli 2016 eller fram till dess att hon slutar särskolegymnasiet i juni 2016. Genom beviljade insatser bedöms hon uppnå goda levnadsvillkor.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] yrkar att hon ska beviljas korttidsvistelse med 80 dygn per år. Hon yrkar vidare att hon beviljas personlig assistans för de hjälpbehov som inte tillgodoses av korttidsvistelse, korttidstillsyn eller skola. Hon yrkar även att ärendet ska återförvisas till nämnden för att utreda rätten till

personlig assistans utöver 80 dygn korttidsvistelse. Hon begär dessutom att tidsbegränsningen avseende beslutet om korttidsvistelse ska upphävas. Hon anför i huvudsak följande. Nämnden har dragit ner på antalet beviljade korttidsdygn och beviljat henne personlig assistans istället. Det finns ingen förklaring eller motivering till varför nämnden ignorerat hennes önskan om 80 dygn på korttidsvistelse och personlig assistans för de hjälpbehov som inte tillgodoses av detta. Det verkar som att nämnden har bedömt hennes behov av korttidsvistelse utifrån den beviljade assistansen och inte tvärtom. Hennes valfrihet bör respekteras eftersom det saknas anledning att begränsa hennes inflytande och medbestämmande över de insatser som ska beviljas. Det finns ett stort behov av korttidsvistelse. Hon är inne i en frigörelseprocess och har många av sina vänner på korttidsboendet. Hon lockas till direkt kommunikation och skrattar då hon umgås med sina kompisar i den ungdomliga miljön. Utifrån hennes behov är korttidsvistelsen livsviktig för att hon ska kunna behålla de förmågor och funktioner som hon har i nuläget. Det föregående beslutet om korttidsvistelse från år 2013 saknar tidsbegränsning och gäller därför tillsvidare. Det har inte skett några väsentliga förändringar och det saknas därför förutsättningar för nämnden att ändra beslutet. En ansökan och ett beviljande av personlig assistans hade kunnat vara en sådan förändring, men då hon ansökt om personlig assistans utöver de tidigare beviljade 80 dygnen på korttidsboende så är inte hennes ansökan en sådan förändring. Eftersom det föregående beslutet inte innehöll någon tidsbegränsning innebär den nu införda begränsningen en försämring av beslutet och bör därför upphävas.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande. Utredande handläggare har till [REDACTED] föräldrar framfört att ett bifall avseende ansökan om personlig assistans kommer att medföra en omprövning av redan beviljade insatser och att omfattningen av insatsen korttidsvistelse troligen kommer att påverkas. [REDACTED] har ansökt om att få behålla samtliga 80 dygn korttidsvistelse och därutöver beviljas per-

sonlig assistans för de hjälpbehov som kvarstår. En ansökan om personlig assistans måste preciseras avseende omfattning och behov och nämnden tar sedan ställning till behoven. Nämnden kan inte på ett rättssäkert sätt göra avkall på behov som de bedömer att [REDACTED] har. Syftet med insatsen korttidsvistelse är att tillgodose behov av miljöombyte och rekreation samt avlastning vilket även insatsen personlig assistans kan tillgodose. Det finns därför inte ett så stort behov av miljöombyte och rekreation som 80 dygn korttidsvistelse per år i kombination med insatsen personlig assistans. I den tidigare bedömningen av hennes behov av insatsen korttidsvistelse har det tagits hänsyn till hennes behov av miljöombyte och rekreation samt hennes föräldrars behov av avlösning i omvårdnadsarbetet. Det är svårt att motivera ett fortsatt avlastningsbehov för anhöriga då hennes behov tillgodoses genom personlig assistans. Om det finns behov av avlastning kan detta tillgodoses genom att anlita utomstående assistenter. Den beviljade korttidsvistelsen avser [REDACTED] eget behov av miljöombyte och rekreation som kvarstår trots att hon beviljats personlig assistans. Beslutet är tidsbegränsat eftersom hon tar studenten under juni 2016 vilket innebär förändrade förhållanden samt att hon nu är beviljad personlig assistans som ska påbörjas och utformas. Den enskilde ska ges medbestämmande och inflytande över de insatser som ges. Det innebär dock inte att den enskilde har rätt att välja att insatserna skräddarsys i en kombination som inte bedöms vara förenlig med lagstiftningen utifrån insatsernas olika syften. [REDACTED] behov tillgodoses genom insatserna personlig assistans med 64 timmar och 22 minuter per vecka, korttidsvistelse med 43 dygn per år och korttidstillsyn. Hon är därigenom tillförsäkrad goda levnadsvillkor.

Förvaltningsrätten har på [REDACTED] begäran hållit muntlig förhandling den 16 november 2015. Vittnesförhör hölls med [REDACTED] speciallärare och [REDACTED] studiehandledare.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDETillämpliga bestämmelser m.m.

Denna lag innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd (1 § 1 LSS).

Verksamheten ska vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde ska i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges (6 § LSS).

Personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv (7 § LSS).

Insatserna för särskilt stöd och särskild service är bland annat biträde av personlig assistent, korttidsvistelse utanför egna hemmet och korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov (9 § 2, 6 och 7 LSS).

I förarbetena uttalas att rätten till biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans är avsedd att omfatta svårt funktionshindrade som behöver hjälp med den personliga hygien, med intagande av måltider och med annan personlig service. Det personligt utformade stödet ska ge den funktionshindrade möjlighet att som andra i samhället kunna studera, delta i fritidsverksamhet, få möjlighet till eget bo-

ende m.m. Det uttalas även att syftet med insatsen korttidsvistelse utanför det egna hemmet är dels att den funktionshindrade personen ska erbjudas miljöombyte och rekreation, dels att anhöriga därigenom kan beredas avlösning i omvårdnadsarbetet (prop. 1992/93:159 s. 174 och 178).

Högsta förvaltningsdomstolen har tidigare slagit fast att korttidsvistelse bör kunna komma i fråga för att tillgodose såväl behov av avlösning som behov av enbart miljöombyte eller rekreation (RÅ 2006 ref. 66 I och II).

Utredningen

Av nämndens utredning framgår bland annat följande. [REDACTED] har ansökt om personlig assistans avseende all vaken tid som inte tillgodoses genom skola, korttidstillsyn eller korttidsvistelse. Hon har även ansökt om tid för dubbelassistans vid alla förflyttningar, hela duschmomentet, all av- och påklädning samt vid morgon- och kvällshygien. Ansökan avser även väntetid under kvällen och natten. Nämnden har beräknat tid för grundläggande behov rörande personlig hygien, på- och avklädning, måltider och kommunikation. Tiden för grundläggande behov uppgår till 20 timmar och 32 minuter per vecka. Gällande övriga behov har tid beräknats rörande förflyttningar, stöd med kläder och skor, ledsagning vid besök på vårdinrättningar, ledsagning vid fritid och samhällsaktiviteter, stretchning, massage, träning munmotorik, träning, PEP-mask, rengöring av material, tillsyn under vila på dagen, väntetid under natten och dubbelassistans. Tiden för övriga behov uppgår till 54 timmar och 27 minuter per vecka. Det totala behovet av biträde av personlig assistans beräknas uppgå till 74 timmar och 59 minuter. Den tid som [REDACTED] vistas på korttidsvistelse ska dock räknas bort från den totala tiden och hänsyn ska tas till röda dagar då hon inte går i skola eller vistas på korttidstillsyn. Med hänsyn tagen till detta uppgår tiden för behov av personlig assistans till 64 timmar och 22 minuter per vecka.

Av nämndens beslut rörande korttidsvistelse med 80 dygn per år, daterat den 12 november 2013, framgår bland annat följande. ■■■■■ beviljas insatsen och bedöms genom detta uppnå goda levnadsvillkor. Uppföljning kommer att ske regelbundet och om det finns anledning att ifrågasätta den fortsätta rätten till beviljad insats, så som vid förändrat behov av stöd och/eller om förhållandena som legat till grund för beslutet förändrats, kommer beslutet att omprövas. Målet med insatsen är dels att ge ■■■■■ ■■■■■ föräldrar avlastning i omvårdnadsarbetet och ge dem större förutsättningar att spendera tid med sina andra barn, dels att erbjuda ■■■■■ ■■■■■ stimulans och möjlighet till upplevelser utanför hemmet samt miljöombyte och rekreation.

Av nämndens utredning framgår bland annat följande gällande behovet av korttidsvistelse. ■■■■■ har ett omfattande behov av stöd, hjälp och omsorg vilket ställer högre krav på hennes föräldrar och familj. Detta har tidigare motiverat ett beslut med 80 dygn korttidsvistelse per år för att delvis kunna ge familjen avlastning samt för att tillgodose hennes behov av miljöombyte. Hon är nu myndig och har även beviljats personlig assistans för såväl sina grundläggande behov som övriga behov. Hon får all hjälp hon behöver genom sina assistenter och det finns därmed inget behov av korttidsvistelse för att avlasta anhöriga. Hon kan fritt välja vem som ska vara hennes personliga assistent vilket även ger avlastning till föräldrarna. Trots att hon har fått ett beslut om personlig assistans finns det behov av korttidsvistelse för att tillgodose hennes behov av miljöombyte då hon befinner sig i ett skede i livet då hon ska frigöra sig från sina föräldrar. Omfattningen 43 dygn per år bedöms tillgodose hennes behov av miljöombyte i kombination med att hon går i skolan måndag till fredag samt även är beviljad insatsen korttidstillsyn efter skolan samt lov och studiedagar. Den tid som hon därmed vistas i miljöer tillsammans med andra ungdomar tillgodoser hennes behov av miljöombyte.

Av nämndens utredning framgår bland annat följande gällande behovet av korttidstillsyn. [REDACTED] funktionsnedsättning innebär att hon har ett omfattande omvårdnadsbehov och att hon inte kan vistas ensam hemma när föräldrarna arbetar. Hon befinner sig dessutom i en utvecklingsålder och är i behov av den sociala miljö som korttidstillsynen kan erbjuda. Hon behöver därför insatsen korttidstillsyn efter skola och under studiedagar samt lov.

Av vittnesförhör med, samt skriftligt intyg från, [REDACTED] framgår i huvudsak följande. [REDACTED] är en ung tjej som blir stimulerad och lever upp tillsammans med andra ungdomar. Det är viktigt att hon utifrån sina förutsättningar får möjlighet att vistas i sociala sammanhang med andra ungdomar. Det går inte att som ensam vuxen aktivera [REDACTED] på samma sätt som hon blir i en anpassad och stimulerande miljö.

Förvaltningsrättens bedömning

[REDACTED] tillhör personkrets 1 enligt 1 § LSS. Hon har därför rätt till insatser enligt 9 § LSS. Ostridigt är vidare att hon har ett så omfattande behov av stöd och hjälp med såväl grundläggande som övriga behov att hon behöver personlig assistans för att tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Har nämnden rätt att ompröva omfattningen av tidigare beviljad korttidsvistelse?

Genom beslut den 12 november 2013 beviljades [REDACTED] insatsen korttidsvistelse med 80 dygn per år. Beslutet innehöll ett förbehåll att omprövning kunde ske vid förändrat behov av stöd eller om förhållandena som legat till grund för beslutet förändrats. Förvaltningsrätten instämmer i nämndens bedömning att en ansökan om personlig assistans som lett till ett beviljande av sökt insats måste anses utgöra en sådan förändring som innebär att beslutet om korttidsvistelse kan omprövas.

Är [REDACTED] tillförsäkrad goda levnadsvillkor genom insatserna personlig assistans och korttidstillsyn?

[REDACTED] är beviljad insatsen biträde av personlig assistans med 64 timmar och 22 minuter i veckan. Hon är vidare beviljad korttidstillsyn. Av utredningen i målet framgår inte annat än att hon är beviljad insatserna i sådan omfattning att hon tillförsäkras goda levnadsvillkor i dessa avseenden.

Är [REDACTED] tillförsäkrad goda levnadsvillkor genom korttidsvistelse med 43 dygn per år?

Avgörande för om rätt till insatsen korttidsvistelse utanför det egna hemmet föreligger i ett visst fall är om den enskilde har behov av just en sådan insats och detta behov inte tillgodoses på annat sätt. Vid denna bedömning måste i fråga om vuxna beaktas - förutom den enskildes egna förutsättningar och därmed behov - även sådana andra insatser enligt LSS vilka ska tillgodose delvis samma behov, främst om den enskilde har personlig assistans som möjliggör för honom eller henne att ta del i aktiviteter av olika slag (RÅ 2006 ref. 66 I).

Av praxis framgår således att behovet av korttidsvistelse ska bedömas utifrån andra insatser enligt LSS som delvis tillgodoser samma behov, främst personlig assistans.

[REDACTED] har yrkat att hon även fortsättningsvis ska beviljas korttidsvistelse med 80 dygn per år. Korttidsvistelse kan tillgodose såväl behov av avlösning för anhöriga som behov av miljöombyte eller rekreation för den enskilde. Den tidigare beviljade korttidsvistelsen avsåg alla dessa delar. Nämnden har nu konstaterat att de anhöriga får avlastning genom den beviljade insatsen personlig assistans och har därför inte tagit hänsyn till anhörigas behov av avlastning. Förvaltningsrätten instämmer i nämndens bedöm-

ning. Det står [REDACTED] fritt att välja vem som ska vara hennes personliga assistent och hon kan anlita utomstående. Det finns därför inte skäl att vid beräkningen av korttidsvistelse ta hänsyn till de anhörigas behov av avlastning. Nämnden har beviljat [REDACTED] 43 dygn korttidsvistelse per år. Frågan är om de beviljade dygnen tillgodoser hennes behov av bland annat miljöombyte. Utredningen visar att det för hennes välmående är viktigt att hon får möjlighet att tillbringa tid i sociala sammanhang tillsammans med andra ungdomar. De beviljade korttidsdygnen innebär att [REDACTED] spenderar tre dygn i månaden samt en vecka på sommaren på korttidsboendet. Därutöver går hon i skolan på vardagar samt vistas på korttidstillsyn varje dag efter skolan samt på lov och studiedagar. Såväl korttidsvistelsen som korttidstillsynen verkställs på samma boende. Hon träffar därmed andra ungdomar regelbundet och i stor omfattning. Av utredningen i målet framgår inte annat än att den av nämnden beviljade korttidsvistelsen med 43 dygn per år tillgodoser [REDACTED] behov av rekreation och miljöombyte samt hennes behov av frigörelse från sina föräldrar. Hon får därmed anses tillförsäkrad goda levnadsvillkor i detta avseende. Sammanfattningsvis har nämnden haft fog för sitt beslut att bedöma [REDACTED] behov av korttidsvistelse utifrån beviljad personlig assistans och delvis avslå hennes ansökan om korttidsvistelse med 80 dygn per år.

Har nämnden fog att tidsbegränsa beslutet om korttidsvistelse?

Beslutet om korttidsvistelse har tidsbegränsats och [REDACTED] yrkar att denna tidsbegränsning ska upphävas. Det anges i 7 § LSS att beviljade insatser ska vara varaktiga. Det finns dock inget hinder mot att beslutade insatser tidsbegränsas om det är lämpligt i det enskilda fallet. Av utredningen framgår att [REDACTED] beräknas ta studenten under juni 2016. Då hon därefter inte kommer att vistas i skolan längre utan får en helt annan vardag framstår det som rimligt att beslutet om korttidsvistelse begränsas till den 1 juli 2016. Förvaltningsrätten finner därför inte skäl att bifalla överklagandet i denna del.

Sammanfattningsvis

██████████ är beviljad insatserna biträde av personlig assistent med 64 timmar och 22 minuter i veckan, 43 dygn korttidsvistelse per år samt korttidstillsyn. Förvaltningsrätten anser att ██████████ härigenom får anses vara tillförsäkrad goda levnadsvillkor. Det finns därmed inte skäl att ändra nämndens beslut i någon del. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (DV 3109/1B)

Marie-Louise Kraft

Chefsrådman

I avgörandet har även nämndemännen Lars Möglebust, Anton Nilsson och Inger Ulfstedt Fjellsson deltagit.

Föredragande jurist i målet har varit Linnea Färnstrand.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.